

Laidiens: 26.04.2000., Nr. 145/147

Ministru kabineta noteikumi Nr.148

Rīgā 2000.gada 18.aprīlī (prot. Nr.18, 8.§)

Labības sēklaudzēšanas un sēklu tirdzniecības noteikumi

*Izdoti saskaņā ar Sēklu un stādāmo materiālu aprites likuma
2.panta 1.punkta "a" apakšpunktu*

I. Vispārīgie jautājumi i

1. Šie noteikumi nosaka labības sēklaudzēšanas un sēklu tirdzniecības kārtību.
2. Šie noteikumi attiecas uz šādām labības sugām, kuru audzēšana paredzēta lauksaimnieciskai ražošanai: rudzi (*Secale cereale L.*), kvieši (*Triticum aestivum L.*), mieži (*Hordeum vulgare L.*), auzas (*Avena sativa L.*), tritikāle (*Triticosecale Wittm.*), griķi (*Fagopyrum esculentum Moench*) un kukurūza (*Zea mays L.*) (turpmāk - sēklas).

II. Sēklu kategorijas

3. Sēklas iedala šādās kategorijās :

- 3.1. izlases sēklas (IS);
- 3.2. pirmsbāzes sēklas (PB);
- 3.3. bāzes sēklas (B);
- 3.4. sertificētas sēklas (C).

4. Izlases sēklas (IS) ir neliels sēklu daudzums, kas nodrošina šķirnes īpašību saglabāšanu vairākās paaudzēs. Šīs sēklas iegūst un to pavairošanas shēmu nosaka selekcionārs vai viņa tiesību pārņēmējs. Izlases sēklu sertifikācija nav obligāta. Pēc selekcionāra vai viņa tiesību pārņēmēja iniciatīvas atsevišķos gadījumos sertifikāciju var veikt, lai noteiktu sēklu faktisko kvalitāti.

5. Pirmsbāzes sēklas (PB) ir sēklas, kas:

- 5.1. izaudzētas tieši no izlases sēklām selekcionāra vai viņa tiesību pārņēmēja uzraudzībā, ievērojot vispārpieņemto praksi šķirnes uzturēšanai;
- 5.2. paredzētas bāzes sēklu (B) un sertificētu sēklu (C) kategorijas sēklu ražošanai;
- 5.3. atbilst šajos noteikumos bāzes sēklām noteiktajām prasībām;
- 5.4. visā sēklu audzēšanas un sagatavošanas periodā ir Valsts augu aizsardzības dienesta kontrolē.

6. Bāzes sēklas (B) (izņemot labības sugu hibrīdu sēklas) ir sēklas, kas:

- 6.1. iegūtas no pirmsbāzes sēklām vai tieši no izlases sēklām;
- 6.2. audzētas selekcionāra vai viņa tiesību pārņēmēja uzraudzībā, ievērojot vispārpieņemtu praksi šķirnes uzturēšanai;
- 6.3. paredzētas sertificētu sēklu (C) kategorijas sēklu ražošanai;
- 6.4. atbilst šajos noteikumos bāzes sēklām noteiktajām prasībām;
- 6.5. visā sēklu audzēšanas un sagatavošanas periodā ir Valsts augu aizsardzības dienesta kontrolē.
7. Bāzes sēklas iedala divās paaudzēs:
  - 7.1. pirmās paaudzes bāzes sēklas (B_1) iegūst no pirmsbāzes sēklām vai tieši no izlases sēklām;
  - 7.2. otrās paaudzes bāzes sēklas (B_2) iegūst no pirmās paaudzes bāzes sēklām.
8. Rudzu hibrīdu bāzes sēklas (B) ir sēklas, kas: :
  - 8.1. paredzētas hibrīdu sēklu iegūšanai;
  - 8.2. atbilst šajos noteikumos bāzes sēklām noteiktajām prasībām.
9. Sertificētas sēklas (C) ir sēklas, kas:
  - 9.1. iegūtas tieši no otrās paaudzes bāzes sēklām (ja selekcionārs vēlas, - arī no pirmās paaudzes bāzes sēklām vai tieši no pirmsbāzes sēklām);
  - 9.2. atbilst šajos noteikumos sertificētām sēklām noteiktajām prasībām;
  - 9.3. paredzētas sēklu ražošanai vai citiem nolūkiem.
10. Pašapputes labības (kvieši, mieži, auzas, tritikāle) sugu sertificētas sēklas iedala divās paaudzēs:
  - 10.1. pirmās paaudzes sertificētas sēklas (C_1);
  - 10.2. otrās paaudzes sertificētas sēklas (C_2).
11. Svešapputes labības (rudzi, griķi) sugu sēklām ir tikai pirmā paaudze (C_1).
12. Pirmās paaudzes sertificētas sēklas (C_1) ir sēklas, kas:
  - 12.1. izaudzētas tieši no otrās paaudzes bāzes sēklām (ja selekcionārs vēlas, - arī no iepriekšējās paaudzes bāzes sēklām vai tieši no pirmsbāzes sēklām); ;
  - 12.2. atbilst šajos noteikumos pirmās paaudzes sertificētām sēklām noteiktajām prasībām;
  - 12.3. paredzētas otrās paaudzes sertificētu sēklu ražošanai vai citiem nolūkiem;
  - 12.4. visā sēklu audzēšanas un sagatavošanas periodā ir Valsts augu aizsardzības dienesta kontrolē.
13. Otrās paaudzes sertificētas sēklas (C_2) ir sēklas, kas:
  - 13.1. izaudzētas tieši no pirmās paaudzes sertificētām sēklām (ja selekcionārs vēlas, - arī no bāzes sēklām vai tieši no pirmsbāzes sēklām); ;
  - 13.2. atbilst šajos noteikumos otrās paaudzes sertificētām sēklām noteiktajām prasībām;
  - 13.3. nav paredzētas turpmākai sēklaudzēšanai;
  - 13.4. visā sēklaudzēšanas un sagatavošanas periodā ir Valsts augu aizsardzības dienesta kontrolē.

III. Sēklaudzēšanai noteiktās prasības

14. Katrs sēklaudzētājs var audzēt vienas vai vairāku šķirņu vai kategoriju sēklas, ja ir atbilstoša materiāltehniskā bāze un iespējas nodrošināt, lai dažādu šķirņu vai kategoriju sēklas nesajauktos. .

15. Kultūraugu sugu un šķirņu sēklaudzēšanas sējumus izvieta tikai pēc piemērotiem priekšaugiem. Labības sēklas var audzēt arī laukos, kur audzētas tās pašas šķirnes tādas pašas vai augstākas kategorijas sēklas, bet nevar audzēt laukos, kur iepriekšējos divos gados audzēta cita tās pašas sugas labības šķirne. Augu maiņu pa gadiem ieraksta lauku vēstures grāmatā.

16. Minimālie attālumi starp atsevišķiem sēklaudzēšanas sējumiem ir noteikti šo noteikumu 1.pielikumā.

17. Sēklaudzēšanas laukos pieļaujama slimo augu skaits ir noteikts šo noteikumu 2.pielikumā.

IV. Sēklaudzēšanas lauku apskate

18. Lai novērtētu sēklaudzēšanas lauku vispārējo stāvokli, to atbilstību šo noteikumu III nodaļā noteiktajām prasībām un noteiktu šķirnes tīrību saskaņā ar šo noteikumu 3.pielikumā noteiktajām prasībām, veic lauku apskati.

19. Sēklaudzētājs katru gadu līdz 1.jūnijam iesniedz Valsts augu aizsardzības dienestā zemkopības ministra apstiprinātā parauga pieteikumu ziemāju un vasarāju lauku apskatei. .

20. Lauka apskati saskaņā ar zemkopības ministra apstiprināto metodiku veic Valsts augu aizsardzības dienesta inspektori.

21. Pirms lauka apskates Valsts augu aizsardzības dienesta inspektors iepazīstas ar sēklu kvalitāti apliecinošiem dokumentiem un ierakstiem lauku vēstures grāmatā.

22. Lauka apskati veic vismaz reizi veģetācijas periodā tādā kultūraugu attīstības fāzē, kad vizuāli vislabāk saskatāmas šķirnes morfoloģiskās īpatnības, visprecīzāk iespējams noteikt šķirnes tīrību un konstatēt ar slimībām inficētos augus.

23. Ja, veicot lauka apskati vai izsēto sēklu dokumentu pārbaudi, konstatē šo noteikumu pārkāpumus vai sējuma neatbilstību vērtējamajai sēklu kategorijai, sēklu kategoriju samazina līdz atbilstošai kategorijai. Ja trūkumus iespējams novērst, pēc Valsts augu aizsardzības dienesta inspektora norādījumu izpildes lauka apskati veic atkārtoti.

24. Ja sējums neatbilst šo noteikumu III nodaļā noteiktajām prasībām, sējumu atzīst par sēklaudzēšanai neizmantojamu un iegūto ražu neiekļauj turpmākajā sēklu novērtēšanā.

25. Šķirnes sējumus, kas nav atdalīti kā sēklaudzēšanas lauki, var reģistrēt saskaņā ar zemkopības ministra apstiprināto metodiku. Šķirnes sējumus reģistrē Valsts augu aizsardzības dienesta inspektori. Reģistrācijai izmanto zemkopības ministra apstiprinātā parauga reģistrācijas akta veidlapu. .

V. Sēklu kvalitātes novērtēšana

26. Valsts augu aizsardzības dienesta inspektors sēklu kvalitātes novērtēšanai noņem paraugu no katras sagatavotas sēklu partijas.

27. Sēklu paraugu noņem no viendabīgas sēklu partijas. Ja ir pierādījumi, ka sēklu partija nav pietiekami viendabīga un neatbilst Starptautiskās sēklu kontroles asociācijas (*ISTA*) noteikumiem, sēklu partijas novērtēšanu var atteikt.

28. Sēklu partijas masai, no kuras tiek noņemts paraugs, ir noteikti šādi lielumi: vienas rudzu, kviešu, miežu, auzu vai tritikāles sēklu partijas masa - ne lielāka par 25000 kg, griķu sēklu partijas masa - ne lielāka par 10000 kg un

kukurūzas sēklu partijas masa - ne lielāka par 40000 kilogramiem. Ir pieļaujamas 5 % novirzes no noteiktā maksimālā sēklu partijas masas lieluma.

29. Ja sēklu partijas masa pārsniedz šo noteikumu 28.punktā noteikto lielumu, atbilstoši sugai to sadala vairākās sēklu partijās.

30. Lai identificētu labības šķirnes un novērtētu sēklu kvalitāti, sēklu (izņemot sertificētu sēklu (C) kategorijas sēklas) partijas parauga masai noteiktais lielums ir 2000 g, griķiem - 1200 gramu. Sertificētu sēklu kategorijas sēklu parauga masai noteiktais lielums ir 1000 g, izņemot gadījumus, kad Valsts augu aizsardzības dienests ir pieprasījis 2000 gramu. Sēklas mitruma satura noteikšanai parauga masa ir 300 g, un paraugs jāievieto hermētiski noslēgtā iesaiņojumā.

31. Noņemto sēklu paraugu sadala divās daļās. Viena daļa - 1000 g (griķiem - 600 g) - paredzēta sēklu kvalitatīvo īpašību noteikšanai (piemēram, tīrība, dīgtspēja), otra daļa - 1000 g (griķiem - 600 g) - tiek nogādāta sēklu pēcpārbaudei, ko veic saskaņā ar zemkopības ministra apstiprināto metodiku. Sēklu paraugus uzglabā vismaz gadu - līdz nākamā gada sējai. Sēklu pēcpārbaudes parauga atlikušo daļu uzglabā tik ilgi, lai pilnībā nodrošinātu parauga novērtēšanu.

32. Sēklu dīgtspējai, tīrībai un citu sugu augu sēklu piejaukuma saturam noteiktās prasības ir norādītas šo noteikumu 4.pielikumā, sklerociju (*Claviceps purpurea*) un melnplauku (*Tilletia caries*) piejaukuma saturam noteiktās prasības - šo noteikumu 5.pielikumā.

33. Visu kategoriju sēklām noteiktais mitruma saturs nedrīkst pārsniegt 15 %, bet, uzglabājot sēklas gadu un ilgāk, kā arī uzglabājot sēklas neventilējamās metāla tvertnēs, - 14 procentu. Ziemāju sēklām, ko izsēj novākšanas gadā, pieļaujamais mitruma saturs ir līdz 16 procentiem. .

34. Ja atkārtotā analizē noteiktais sēklu dīgtspējas rādītājs neatbilst iepriekš noteiktās sēklu kategorijas rādītājiem, Valsts augu aizsardzības dienests noņem jaunu paraugu, novērtē sēklas atbilstoši pilnas sēklu novērtēšanas prasībām un izsniedz jauniegūtajiem datiem atbilstošu sēklu kvalitāti apliecināšu dokumentu.

35. Ja pirmsbāzes kategorijas vai bāzes kategorijas sēklu partijas sēklām analizē noteiktā dīgtspēja neatbilst šo noteikumu 4.pielikumā noteiktajai minimālajai sēklu dīgtspējai, pēc Valsts augu aizsardzības dienesta atļaujas saņemšanas var realizēt sēklas ar pazeminātu dīgtspēju. Etiķetē obligāti papildus norāda sēklu dīgtspēju, kā arī tirgotāja uzvārdu (juridiskajai personai - nosaukumu) un adresi.

VI. Sēklu saiņošana

36. Sēklu iesaiņojumu aizzīmogo vai tās pārsaiņo Valsts augu aizsardzības dienesta uzraudzībā. .

37. Vienā iesaiņojumā var būt līdz 60 kg sēklu. Saiņojuma materiālu izvēlas tā, lai nodrošinātu sēklu kvalitātes un masas saglabāšanos un sēklu nesajaukšanos.

38. Pamatojoties uz pircēja rakstisku pieprasījumu, tirgotājs var pārdot iesaiņojumu (ar etiķeti), kurā ir vairāk par 300 kg sēklu.

39. Noliktavā sēklu partiju novieto tā, lai jebkurai iesaiņojuma vienībai varētu brīvi piekļūt un noņemt paraugu.

VII. Sēklu iesaiņojuma etiķetēšana

40. Sēklu iesaiņojuma etiķetes ir stingrā Valsts augu aizsardzības dienesta uzskaitē. Etiķetes izmērs ir 110 x 67 milimetri. Tās krāsa noteikta šo noteikumu 6.pielikumā. Etiķetes var būt ar auklas caurumu, uzlīmējamās vai piešujamas. Etiķeti var aizstāt ar zīmogojumu, kurā atveidots etiķetes saturs. .

41. Noslēdzot sēklu iesaiņojumu, tam ārpusē piestiprina etiķeti, kas iepriekš nav lietota un kurā norādītā informācija atbilst šo noteikumu 7.pielikumā noteiktajam saturam.

42. Ja lieto etiķeti ar auklas caurumu, etiķetes piestiprinājumu aizzīmogo.

43. Sēklu iesaiņojumu etiķetē vai šo darbību veic atkārtoti tikai Valsts augu aizsardzības dienesta uzraudzībā. Ja iesaiņojums tiek etiķetēts vēlreiz, etiķetē norāda atkārtotās etiķetēšanas mēnesi un gadu, kā arī institūciju, kas ir atbildīga par pārzīmogošanu.

44. Ja sertifikācijas procesā noteiktā sēklu partijas kvalitāte neatbilst prasībām un nav apliecināma ar sēklu sertifikātu, attiecīgās sēklu partijas etiķetes likvidē Valsts augu aizsardzības dienesta uzraudzībā. .

45. Ja sēklas ir apstrādātas ar biopreparātiem, augu aizsardzības līdzekļiem vai ķīmikālijām, to norāda etiķetē.

46. Pirms sēklu maisījuma sagatavošanas novērtē tā komponentu atbilstību attiecīgajām sēklu kategorijas kvalitātes prasībām.

47. Iesaiņojot sēklu maisījumus un tos etiķetējot, ievēro šo noteikumu VI un VII nodaļā noteiktās prasības. Etiķetē norādītajai informācijai jāatbilst šo noteikumu 8.pielikumā noteiktajam saturam.

VIII. Sēklu tirdzniecība

48. Sēklu tirdzniecība atļauta pēc tam, kad tās attiecīgi atzītas par izlases, pirmsbāzes, bāzes vai sertificētām sēklām. .

49. Latvijā ir pieļaujama labības un pākšaugu sugu sēklu maisījumu tirdzniecība, ja attiecīgās šķirnes ir iekļautas Latvijas augu šķirņu katalogā un tajā nav piebildes par konkrētās šķirnes specifiskajām īpašībām, kas neļauj veidot maisījumus.

50. Sēklu tirdzniecībai noteiktās prasības attiecas arī uz sēklu uzglabāšanu, lai tās pārdotu, piegādātu vai pārvietotu (par atlīdzību vai bez tās), ja sēklas paredzētas komerciālai izmantošanai trešajai pusei.

IX. Sēklaudzētāju, sēklu sagatavotāju, saiņotāju un tirgotāju reģistrācija

51. Valsts augu aizsardzības dienests reģistrē visus sēklaudzētājus, sēklu sagatavotājus, saiņotājus un tirgotājus un izsniedz sēklaudzētāju un sēklu tirgotāju reģistrācijas apliecības. Katram sēklaudzētājam, sēklu sagatavotājam, saiņotājam un tirgotājam piešķir noteiktu četrzīmju kodu. Tā pirmās divas zīmes ir norāde par sēklaudzētāja adresi (rajona pasta indekss), pārējās divas zīmes - sēklaudzētāja kārtas numurs. .

52. Lai reģistrētos Sēklaudzētāju un sēklu tirgotāju reģistrā, jāiesniedz pieteikums Valsts augu aizsardzības dienestā. Pieteikumā norāda to kultūraugu sugu un šķirni, ar kuras sēklu audzēšanu, sagatavošanu, saiņošanu un tirdzniecību pieteicējs vēlas nodarboties. Pieteikumam pievieno sēklu sagatavošanas, saiņošanas un tirdzniecības nodrošināšanas materiāltehniskās bāzes aprakstu un norāda tās piederību.

53. Sēklaudzētājs kārto lauku vēstures grāmatu, kurā ir arī lauku izvietojuma shēma.

54. Ja Valsts augu aizsardzības dienests saņēmis sēklaudzētāja, sēklu sagatavotāja, saiņotāja vai tirgotāja rakstisku iesniegumu vai konstatējis, ka nav ievēroti šie noteikumi, reģistrāciju anulē divu nedēļu laikā pēc tam, kad saņemts iesniegums vai sastādīts akts par šo noteikumu neievērošanu.

X. Sēklu dokumentācija

55. Pamatojoties uz lauka apskates un sēklu parauga novērtēšanas rezultātiem, Valsts augu aizsardzības dienests Sēklaudzētāju un sēklu tirgotāju reģistrā reģistrētajiem sēklaudzētājiem, sēklu sagatavotājiem, saiņotājiem un